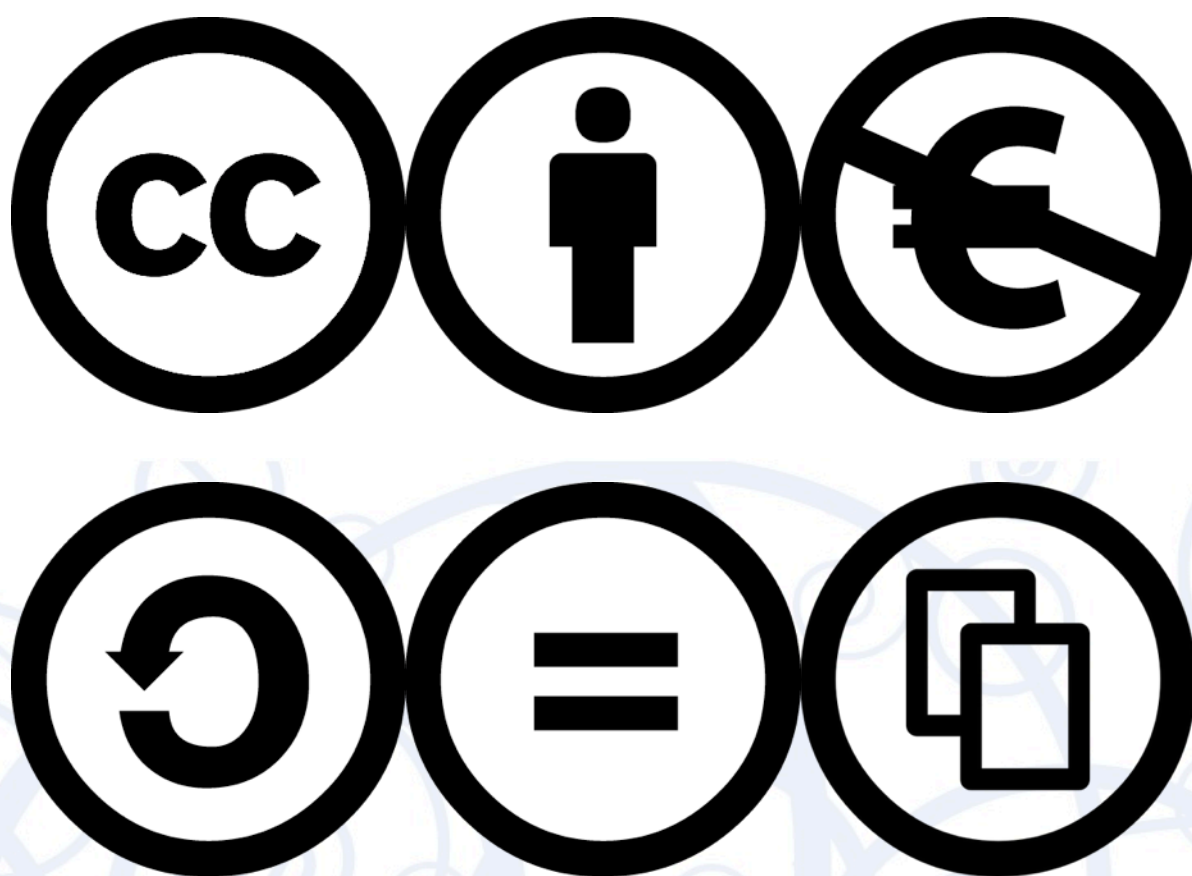

TELEMARK
FYLKESKOMMUNE

Creative Commons

– en guide for lærere

Eksempel på hvordan man kan bruke Creative Commons – elever

Jonas er elev på Vg1 i en skole på Dalen, og er interessert i fugler. Han spiller inn mange ulike fugllyder og legger ut lyden som mp3-filer på sin blogg. Han velger en Creative Commons-lisens som gir andre tillatelse til å bearbeide hans lydfiler.

Emma, som er elev på en skole i Ulefoss, jobber med et prosjektarbeid om norske fugler. Hun skriver egne tekster og tar egne bilder og publiserer sitt skolearbeid på Internett. Emma savner noen lyder som viser hvordan fuglene låter. Hun finner Jonas sine lydfiler og legger til et par av dem i sitt skolearbeid. Hun velger også en Creative Commons-lisens som gir andre tillatelse til å bearbeide hennes fotografier.

Hanako, en elev på en skole i Tokyo, jobber med et prosjekt om utenlandske fugler. Hun finner Emma sitt skolearbeid og tar noen fotografier fra det som hun bruker i sitt eget skolearbeid. Hanako velger i sin tur å publisere sine tekster under en lisens som tillater andre å bearbeide dem til ikke-kommersielle formål.

På denne måten har alle tre nytte av Creative Commons og risikerer ikke å bryte med åndsverksloven når de bruker hverandres materiale.

Eksempel på hvordan man kan bruke Creative Commons – lærere

Reidar, en lærer på en skole i Skien, skriver en lærebok i helsearbeiderfaget. Han vil at så mange som mulig skal kunne benytte seg av læreboka og de tilhørende læringsressursene, og publiserer alt på nettet. Men Reidar vil beholde seg retten til eventuell kommersiell utnyttelse, og velger derfor en Creative Commons-lisens som gir andre mulighet til å kopiere, distribuere og endre, så lenge det er til ikke-kommersiell bruk.

Rune, en ansatt i Telemark fylkeskommune, har fått i oppdrag å lage en enkel guide til Creative Commons for lærere. Han gjør noen søk på nettet, og finner en svensk guide som er nesten helt identisk med det han skal utvikle. Guiden har en Creative Commons-lisens som gir ham rett til å kopiere og endre, så lenge han publiserer sin guide med samme vilkår som den opprinnelige svenske guiden.

Hva er Creative Commons?

Alle tekster, bilder, filmer og lydopptak — ja nesten alt du skaper — eies av deg som opphavsmann. Dette blir fastslått i § 1 i Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven). Eierskapet gjør det mulig for deg å kontrollere spredning og bruk av verket ditt.

Opphavsretten gir etter åndsverkloven opphavspersonen enerett til verket sitt. Derfor må alle som vil bruke ditt verk spørre deg som opphavsperson om lov til å bruke det. Mange opphavspersoner vill at deres verk blir spredt, og de vil tilby andre personer visse rettigheter til å benytte seg av verket. Det er her Creative Commons kommer inn i bildet.

Creative Commons er en ideell organisasjon som tilbyr opphavsrettslisenser som kan brukes av hvem som helst på det verket man selv har skapt. Lisensene er gratis å bruke over hele verden. Ved å bruke en Creative Commons-lisens kan du som opphavsperson enkelt formidle at du gir andre tillatelse til å bruke ditt verk og hvordan det kan brukes. Lisensen angir tydelig hvilke rettigheter og begrensninger som gjelder. På den måten ser andre personer hvordan ditt verk kan brukes, og de trenger ikke å be deg som opphavsmann om tillatelse til å bruke det.

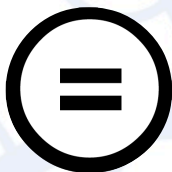
Creative Commons fire vilkår

Creative Commons tilbyr seks ulike lisenser som består av kombinasjoner av fire forskjellige vilkår. Hvert vilkår har sitt eget symbol:

Navngivelse

Du må angi opphavspersonen, verkets navn og den lisensen som gjelder for verket.

Ingen bearbeidelse

Verket kan ikke bearbeides, det er kun kopiering og spredning av det eksakte verket som er tillatt.

Ikkekommersiell

Bruk av verket kan kun skje i ikkekommersiell hensikt. Verket kan ikke selges eller brukes i kommersiell sammenheng.

Del på samme vilkår

Alle verk som skapes gjennom å bearbeide et lisensiert verk kan kun spres under samme vilkår som det opprinnelige verket.

Slik lisensierer du ditt eget materiale

Digitalt materiale som du selv skaper og eier den fulle opphavsretten til, kan du altså lisensiere under en Creative Commons-lisens. Det koster ingen ting.

Du kan for eksempel lisensiere dine tekster, bilder, lydfiler og videoklipp. Eller en hel blogg, et helt nettsted eller noe annet du har laget. Om du har intervjuet eller fotografert personer kan det være greit å spørre dem om lov for du setter en Creative Commons-lisens på innspillingen eller bildet. Dette er spesielt viktig om du velger en lisens som gir tillatelse til kommersiell bruk.

Om dere er flere personer som har laget noe sammen bør dere alle være enige om dere skal lisensiere, og i så fall hvilken lisens dere skal velge.

Det anbefales at du som opphavsperson tydelig viser lisensen i tilknytning til arbeidet. Du kan få hjelp til å velge lisens på denne siden:

<http://creativecommons.org/choose/?lang=no>

Lisensen plasserer du deretter i tilknytning til det arbeidet du vil lisensiere.

Vær oppmerksom på at du bare kan lisensiere materiale som du selv har den fulle opphavsretten til! Barn under 16 år må ha godkjennelse fra foresatte for å lisensiere sine egne verk.

Om du bare vil lisensiere enkelte tekster, bilder, filmer eller annet innhold på for eksempel bloggen eller nettstedet ditt, bør du tydelig angi dette i tilknytning til lisensen.

Slik kan det for eksempel se ut på nettstedet til en skole hvor et bildearkiv med skolens egne fotografier er lisensiert under en Creative Commons-lisens:

© Skien videregående skole. Bildearkivet er lisensiert under en Creative Commons Navngivelse-Ikkekommersiell-IngenBearbeidelse 3.0 Norge lisens. Ved bruk, angi Skien videregående skole samt lenke til: <http://skien.vgs.no/>

De seks lisensene - dette kan du gjøre

Creative Commons-lisensene lar deg som opphavsperson beholde opphavsretten. Om noen bryter med lisensvilkårene trer åndsverksloven inn.

Samtlige seks Creative Commons-lisenser tillater følgende:

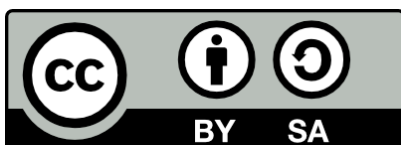
- kopiering av verket
- distribusjon av verket
- offentlig visning eller framføring av verket
- digital framføring av verket (for eksempel webcasting)
- konvertering av verket til et annet format

Ut fra disse punktene gis det deretter et antall begrensninger og muligheter i de seks lisensene:

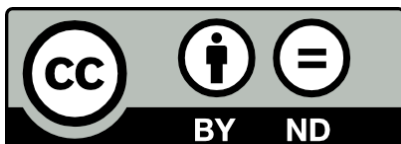
Navngivelse

- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er tillatt også til kommersielle formål
- bearbeiding av verket er tillatt

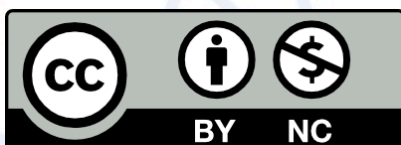
Navngivelse-Del på samme vilkår

- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er tillatt også til kommersielle formål
- bearbeiding av verket er tillatt, forutsatt at det nye verket får samme lisens som originalverket

Navngivelse-Ingen bearbeidelse

- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er tillatt også til kommersielle formål
- ingen bearbeiding av verket er tillatt

Navngivelse-Ikkekommersiell

- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er kun tillatt til ikkekommersielle formål
- bearbeiding av verket er tillatt

Navngivelse-Ikkekommersiell-Del på samme vilkår

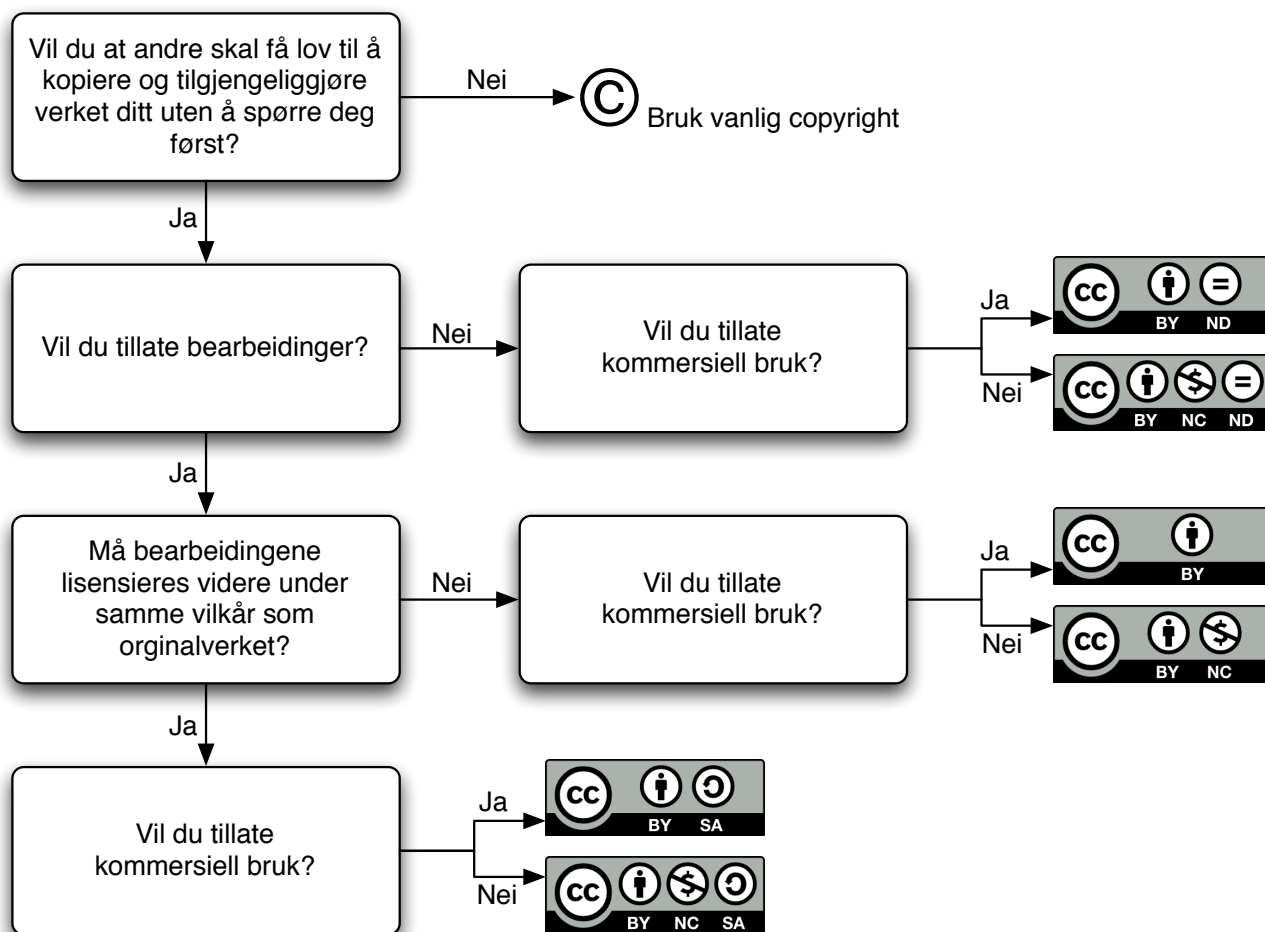
- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er kun tillatt til ikkekommersielle formål
- bearbeiding av verket er tillatt, forutsatt at det nye verket får samme lisens som originalverket

Navngivelse-Ikkekommersiell-Ingen bearbeidelse

- opphavspersonen, verkets navn og lisens må alltid angis
- bruk er kun tillatt til ikkekommersielle formål
- ingen bearbeiding av verket er tillatt

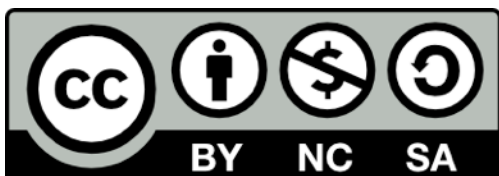
Valg av riktig lisens

Opphavsrett for denne guiden

Du kan bruke denne guiden slik:

Alt innhold i denne guiden, med unntak av logoen til Telemark fylkeskommune (skjold på blå bunn) og dekorasjonen som brukes som bakgrunnsbilde på sidene, er lisensiert under:

Creative Commons Navngivelse-Ikkekommersiell-Del på samme vilkår 3.0
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Det betyr at du til ikkekommersielle formål kan:

- Kopiere hele eller deler av innholdet
- Spre hele eller deler av innholdet
- Vise hele eller deler av innholdet offentlig og digitalt
- Konvertere innholdet til annet format
- Du kan også endre innholdet

Om du endrer innholdet kan du ikke ta med logoen til Telemark fylkeskommune i din nye versjon. Ved all bruk angir du kilden «Telemark fylkeskommune» og en lenke til <http://www.telemark.no> og til Creative Commons-lisensen ovenfor. Du må også angi linsensinformasjon om bildene slik vi gjør nedenfor.

Venstre bilde på side 2

«Our new mobile lab» av Christy Green

<http://www.flickr.com/photos/33609970@N06/3385172794/>

BY-NC-SA 2.0

Høyre bilde på side 2

«Checking out Brian's email from Alex» av Kevin Tostado

<http://www.flickr.com/photos/tostie14/93871481/>

BY 2.0

Bilde på side 3

«FBI Classroom» av Bill Erickson

<http://www.flickr.com/photos/mg315/381296439/>

BY-NC 2.0

Denne guiden er basert på et verk som er utarbeidet av:

Länkskafferiet (Skolverket) <http://länkskafferiet.skolverket.se/>,

som er gjort tilgjengelig med lisensen:

Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige Licens.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/>